

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาวิธีการจัดการที่เหมาะสมสำหรับการเพิ่มผลผลิตและคุณภาพของไผ่ในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง และ (2) พัฒนารูปแบบในการจัดการหว่ายและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากหว่ายใช้เส้นที่เหมาะสม

ผลการศึกษาดังนี้ (1.1) รวบรวมข้อมูลชนิดไผ่และการใช้ประโยชน์จากไผ่ในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางแดงใน ห้วยเป้า โหล่งขอด แม่ะล่อ ปางหินฝน และโป่งคำรวม 23 ชนิด (1.2) การเจริญเติบโตของไผ่ที่เกิดจากการเพาะเมล็ด จำนวน 6 ชนิด ได้แก่ ไผ่หวานอ่างช้าง ไผ่รวกป่า ไผ่ช้างป่า ไผ่เลี้ยง ไผ่หูก และไผ่มั่นหมู พบว่า ไผ่เลี้ยง มีอัตราการเติบโตของลำต้นเฉลี่ยสูงสุด 17.5 มิลลิเมตรต่อเดือน และ ไผ่หูกมีการแตกกอเฉลี่ยสูงสุด 1.96 หน่อต่อกอต่อเดือน (1.3) การจัดการโดยการให้ปุ๋ยการให้น้ำ และการตัดสาง ทำให้ไผ่หูก ไผ่หวาน และไผ่ช้างหม่น มีอัตราการเจริญเติบโตดีกว่ากรรมวิธีที่ไม่มีการจัดการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีอัตราการเจริญเติบโตทางลำต้นเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 5.8, 4.6 และ 7.5 มิลลิเมตรต่อเดือน ตามลำดับ และมีการแตกกอเฉลี่ยสูงสุด 0.62, 0.44 และ 0.46 หน่อต่อกอต่อเดือนตามลำดับ (1.4) วิธีการแปรรูปหน่อไม้แห้งที่เหมาะสมคือ การนำหน่อไม้มาปอกเปลือก ล้างน้ำให้สะอาดแล้วนำมาผานเป็นแผ่น ลวกในน้ำเดือดนาน 5 นาที และนำไปตากแดด ทำให้หน่อไม้แห้งมีสีเหลืองทอง ไม่มีกลิ่น และไม่มีแมลง (2.1) รวบรวมชนิดหว่ายเพื่อการใช้ประโยชน์ในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ได้แก่ หว่ายตัดหน่อสำหรับบริโภค 5 ชนิด ได้แก่ หนามขาว ผาด หนามล้อม หลวง หมี่ และหว่ายใช้เส้นสำหรับแปรรูปผลิตภัณฑ์ 9 ชนิด ได้แก่ หนามขาว ผาด ไล่ไก่ หลวง หนามเกี้ยว หมี่ ตัวดีด น้ำผึ้ง หอม (2.2) การเก็บรักษาลำหว่ายใช้เส้น 3 ชนิด ได้แก่ หว่ายหนามขาว หว่ายผาด หว่ายไล่ไก่ พบว่าหลังจากตากแดดและปอกผิวออกและเก็บรักษาไว้ 4 เดือน มีความชื้นภายในเส้นหว่ายต่ำสุดร้อยละ 2.9, 0 และ 0 ตามลำดับ ในขณะที่เส้นหว่ายที่ไม่ได้ตากแดดก่อนเก็บรักษา มีความชื้นสูงสุดในเดือนที่ 7 คิดเป็นร้อยละ 18.8, 17.3 และ 14.4 ตามลำดับ (2.3) กระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากหว่ายที่เหมาะสม โดยการนำมาผลิตเป็นหัตถกรรมจักสาน มีขั้นตอนประกอบด้วยการออกแบบ การขึ้นรูปผลิตภัณฑ์ การสร้างผลิตภัณฑ์ และการผูก-สานตกแต่งด้วยผิวหว่าย ทั้งจากต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่มีให้ และจากการขึ้นรูปแบบอิสระเอง

Abstract

The objectives of this study were (i) studying for management practices to increase bamboo productivity and quality, and (ii) developing methods of rattan product processing.

The results showed that (i.i) there were 23 species of bamboo had been planted and utilized in 7 highland areas. (i.ii) The growth rate of bamboo cultivated by seeding was highest in Pai Leang (*Bambusa multiplex* (Lour.) Raeusch.) with average maximum trunk 17.5 mm per month whereas the maximum tillering was found in Pai Hok (*Dendrocalamus brandisii* (Munro) Kurz.) with 1.96 tillers per month. (i.iii) The cultivation management by thinning, water and fertilizer applications resulted in better growth of Pai Yok (*Bambusa oldhamii* Munro.), Pai Bong Wan (*B. cf. burmanica* Gamble.) and Pai Sang Mon (*D. sericeus* var. *latifolius* A. Camus.) by mean of average maximum trunk were 5.8, 4.6 and 7.5 mm per month, respectively. The average maximum tillering of those species were 0.62, 0.44 and 0.46 tillers per month, respectively. (i.iv) The dried bamboo shoots was the most appropriated processing by peeling, washing, sliced into strips, blanching in boiling water for 5 minutes and drying. Dried bamboo shoot was yellow, odorless, and no moisture. (ii.i) The 5 species of native rattan were suitable for shoot production and 9 species of native rattan were suitable for cane production in highland. (ii.ii) The post harvest handling of rattan cane in 3 species namely, Wai Nam Khao (*Calamus floribundus* Griff.), Wai Faad (*Daemonorops tabacina* Becc.), and Wai Sai Kai (*C. kerrianus* Becc.) after storage for 4 months (April), the management by drying and peel off the skin had lowest moisture content by 2.9, 0 and 0, respectively, whereas the highest moisture content was found in non-drying and not peel off the skin after preservation for 7 months (July) by mean of 18.8, 17.3 and 14.4, respectively. (ii.iii) The process of rattan product development including design forming products, modeled products, product creation, and tie-decorated with rattan skin strips. Both products are available from the master and the more free-form itself.